

Gepensioneerd chirurg Rijk Luijendijk (67) opereert nog steeds. Dat doet hij voor Artsen zonder Grenzen in conflictgebieden. Inmiddels heeft hij er veertien missies opzitten. Afgelopen april kwam hij terug uit Papoea-Nieuw-Guinea. Hij vindt het altijd fijn om thuis te komen, maar moet op den duur weer weg: "Ik zak steeds dieper weg in dat comfortabele matras, tot het me verstikt."

De misère in Papoea-Nieuw-Guinea heeft niet dezelfde actualiteit en nieuwswaarde als bijvoorbeeld Syrië of Zuid-Soedan. Er is daar geen oorlog met grote aantallen slachtoffers. Maar in Papoea-Nieuw-Guinea zijn stammenstrijd en huiselijk geweld al jarenlang aan de orde van de dag. Met hun zelfgemaakte geweren richten de mannen daar een hoop ellende aan.

Ik was er zes keer in vier jaar tijd en heb inmiddels de nodige slachtoffers onder mijn handen gehad. Het gaat sinds vorig jaar iets beter – het alcoholgebruik is aan banden gelegd – maar we zien nog altijd te veel hak-, steek- en schotwonden. Ik moet nog steeds volop aan de bak en maak er lange dagen.

Om die actie is het mij te doen, ik heb geen zitvlees. Op 1 april 2007, op mijn 60ste, stopte ik als chirurg in Nederland, op 2 april zat ik te praten bij Artsen zonder Grenzen en vlak daarna vertrok ik als chirurg naar Sri Lanka waar het conflict met de Tamiltijgers de nodige slachtoffers eiste.

Ik had daarvoor al weleens als zorgprofessional in het buitenland gewerkt. Direct na mijn studie in Groningen vertrok ik in 1974 als arts naar Suriname, waar ik drie jaar werkte als assistent chirurgie. Veel van wat ik daar heb geleerd, heb ik tijdens mijn verdere loopbaan kunnen gebruiken. Omdat het daar toen qua faciliteiten nogal basaal was, moest ik bogen op de kennis die ik tijdens mijn studie had opgedaan. Het daagde me uit en dat beviel me wel.

'Het is mij om de actie te doen'

Na terugkeer uit Suriname volgde ik de opleiding tot chirurg in Heerlen. Daarna kwam ik moeilijk aan werk, maar ik kon toch ervaring opdoen in het Catharina Ziekenhuis in Eindhoven. Ik kwam in die tijd ook in contact met het ICRC, het internationale comité van het Rode Kruis. Dat bracht mij in 1984 in Zuid-Oost-Azië. Daar werkte ik in een klein hospitaal in een vluchtelingenkamp in Thailand, aan de grens met Cambodja. We kregen slachtoffers binnen van de oorlog tussen de Vietnamezen en de Rode Khmer in Cambodja. Er waren veel te veel patiënten voor dat ziekenhuisje en voor het aantal beschikbare zorgprofessionals. Ik heb me er ruim een half jaar kapot gewerkt en kwam uitgeput thuis. Het avontuur leerde me voor mijn latere missies dat ik nooit langer dan drie maanden uitgezonden wil worden.

Cambodja werd gevolgd door een baan als chirurg in Winschoten. Eind 2006, na 19 jaar in Winschoten, vroeg ik mij af of ik zou doorgaan voor de gouden rollator of dat het weer eens tijd werd voor een nieuwe uitdaging. Ik liet uitrekenen of ik kon stoppen met werken. Dat kon en in 2007 vertrok ik voor Artsen zonder Grenzen naar Sri Lanka.

Voor het geld hoef je het niet te doen. Ik heb het niet nodig, maar voor mensen die het er wel van moeten doen, is het geen vetpot. Ik ga voor het avontuur en de uitdaging, daar ben ik aan verslaafd. Het mooiste vind ik dat ik kan werken op plaatsen waar nooit iemand, zelfs geen verdwaalde backpacker, komt.

Ik hou ervan om ergens helemaal voor te gaan, zelfs als de situatie hopeloos lijkt, als jouw aanwezigheid niet meer is dan een druppel op een gloeiende plaat. Maar jij zult maar degene zijn die die druppel nodig heeft. Elke missie toont veel leed, maar de ene uitzending is zwaarder dan de andere. De eerste keer in Sri Lanka was een makkie vergeleken bij de tweede keer, twee jaar later. In 2007 had ons ziekenhuis 600 bedden voor evenzoveel patiënten, in 2009 waren er 2500 slachtoffers voor diezelfde 600 bedden. Gewonden en zieken lagen door elkaar, op en onder bedden,

of niet ga, ik heb geen vast contract. Inmiddels ben ik veertien keer op missie geweest. Geestelijk en lichamelijk gaat het allemaal nog steeds goed, al gaat het recupereren minder snel dan op mijn dertigste. Op die leeftijd schudde je na een nachtje doorhalen een keer met je hoofd en ging je na twee koppen koffie weer verder. Om te herstellen heb je als zestigplusser wat langer nodig.

Ik ben een ander dan de persoon die ik rond mijn veertigste was. Ik bries en klaag niet meer, zoals ik toen weleens deed. Of dat door de missies komt weet ik niet, het zal er zeker aan hebben

'Het avontuur leerde me dat ik nooit langer dan drie maanden uitgezonden wil worden'

in gangpaden en alle mogelijke en onmogelijke hoeken en gaten.

Natuurlijk is het fijn om na zo'n klus in Nederland terug te komen, terug in een schoon land waar je de taal spreekt, waar iedereen je begrijpt, waar je een harinkje kunt eten. Het is net een comfortabele matras. Maar op den duur is het alsof je daarin steeds dieper wegzakt en dat werkt verstikkend. Dan moet ik weer weg.

Ik solliciteer nooit, maar ze mogen me altijd bellen. Dan besluit ik of ik wel

bijgedragen en ze hebben mij absoluut verrijkt. Maar je wordt ook gewoon milder als je ouder wordt en meer ervaring hebt. Ik heb gaandeweg ontdekt dat ik het leuk vind om mijn kennis over te dragen aan anderen. Je ziet wanneer je jongere collega's dezelfde fouten dreigen te maken die je zelf maakte en je kunt ze helpen dat te voorkomen. Ik deel mijn kennis graag met de lokale staf. Zij moeten het straks wel zonder jou kunnen, want jij bent daar uiteindelijk altijd om weer weg te gaan.